

Р Е Ш Е Н И Е

№ 33

гр. София, 06 април 2022 г.

В И М Е Т О Н А Н А Р О Д А

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, трето наказателно отделение, в открито съдебно заседание на осемнадесети февруари през 2022 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: МИЛЕНА ПАНЕВА
ЧЛЕНОВЕ: КРАСИМИРА МЕДАРОВА
МАРИЯ МИТЕВА

при участието на секретаря Илияна Петкова и в присъствието на прокурора Антоанета Близнакова разгледа докладваното от съдия Панева касационно наказателно дело № 84 по описа за 2022 г. и за да се произнесе, взе предвид следното:

Касационното производство е образувано по жалба на защитника на подсъдимата Н. Г. – адв. Б. В. срещу решение № 44 от 14.10.2021 г. по ВНОХД № 192/2021 г. на Видинския окръжен съд.

С жалбата е оспорена законосъобразността на решението на въззивния съд за уважаване на приетия в производството за съвместно разглеждане граждански иск, предявен от СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – [населено място] срещу подсъдимата Г. за обезщетяване на имуществени вреди от вмененото ѝ престъпление. Жалбата съдържа искане за отмяна на решението и за отхвърляне на гражданския иск, като се настоява, че фактът на извършените от Г. противоправни действия, довели до имуществена вреда за гражданския ищец са станали известни на същия още на 16.08.2010 г., когато тя е била освободена от длъжност и е бил подаден сигнал до прокуратурата срещу нея, въз основа на който впоследствие е образувано настоящото наказателно производство за длъжностно присвояване. Според защитника именно от тази дата ощетеното учебно заведение е разполагало с ефективни правни средства за защита на правата си, като е неправилен извода на въззивния съд, че погасителната давност относно претенцията за репарирание на вредата от престъплението е започнала да тече от датата на привличането на Г. като обвиняема по наказателното дело. Позовава се на постановките, съдържащи се в Тълкувателно решение № 5 от 05.04.2006 г. по т.д. № 5/2005 г. на ОСГК и ОСТК на ВКС. Моли за присъждане на направените пред настоящата инстанция разноски.

В съдебното заседание пред настоящата инстанция адв. В. поддържа касационната жалба, изложените в нея съображения и направеното искане за отмяна на оспорения въззивен акт, като моли касационната инстанция да приеме, че е изтекла погасителната давност по отношение на гражданския иск.

Представителят на Върховната касационна прокуратура аргументира становище за неоснователност на жалбата, като по същество споделя аргументите,

с които въззивният съд е осъдил подсъдимата да заплати в полза на гражданския ищец обезщетение за понесени имуществени вреди от престъплението. Предлага оспореното въззивно съдебно решение да бъде оставено в сила.

Гражданският ищец, редовно уведомен за датата и часа на съдебното заседание не изпраща представител.

Подсъдимата не взема лично участие в касационното производство.

Настоящият състав, след като обсъди доводите на страните и извърши проверка на оспорения съдебен акт в рамките на правомощията си по чл. 347 НПК, установи следното:

С присъда № 461 от 05.12.2019 г., постановена по НОХД № 1701/2017 г. състав на Видинския районен съд е признал Н. К. Г. за виновна в това, че в периода от 20.03.2006 г. до 16.08.2010 г., като длъжностно лице – счетоводител в СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – [населено място], със 158 отделни деяния противозаконно е присвоила чужди движими вещи и пари в големи размери, възлизащи на 104 240,68 лв., собствени на СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – [населено място], като за улесняване на присвояването е извършила и друго престъпление, за което по закон не се предвижда по-тежко наказание – такова по чл. 316 вр. чл. 308 НК, съзнателно ползвайки се от неистински документи, поради което и на осн. чл. 202, ал. 2, т. 1 вр. ал. 1, т. 1 вр. чл. 201 вр. чл. 26, ал. 1 НК и чл. 58а, ал. 4 НК ѝ е наложил наказание от една година лишаване от свобода, изпълнението на което е отложил на осн. чл. 66, ал. 1 НК за срок от три години, считано от влизането на присъдата в сила. С тази присъда и на осн. чл. 202, ал. 3 НК съдът е лишил Г. от право да упражнява счетоводна професия или всяка друга дейност, свързана с опериране с финансови средства за срок от една година, считано от влизането на присъдата в сила. Със същата присъда изцяло е бил отхвърлен предявеният от СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ срещу Г. граждански иск за обезщетяване на имуществени вреди от престъплението в размер на 104 240,68 лв., ведно със законната лихва от датата на увреждането.

С решение № 13 от 13.03.2020 г. и постановено на осн. чл. 414, ал. 1, т. 1 НПК решение № 27 от 05.06.2021 г. – и двете по ВНОХД № 1/2020 г. на Видинския окръжен съд присъдата е отменена в гражданската ѝ част и делото е върнато за ново разглеждане в тази част от друг състав на първостепенния съд.

С присъда № 267 от 07.07.2021 г. по НОХД № 427/2020 г., състав на Видинския районен съд е отхвърлил отново и изцяло като неоснователен предявеният от СУ „Св. св. Кирил и Методий“ - [населено място] срещу Н. К. Г. граждански иск.

С оспореното по касационен въззивно решение тази присъда е отменена, като Н. Г. е осъдена да заплати в полза на гражданския ищец – СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ обезщетение за претърпени имуществени вреди от престъплението в размер на 81 238,68 лв., ведно със законната лихва от датата на довършване на престъплението до окончателното издължаване, като в останалата му част и до пълния заявен размер искът е отхвърлен. Г. е осъдена да заплати в полза на гражданския ищец и сумата от 300 лв. – разходи за процесуално представителство.

Касационната жалба е основателна. Съдържащите се в нея доводи за изтекла погасителна давност относно вземането от непозволено увреждане защитникът на Г. последователно е излагал пред всяка от предходните две инстанции. Въззивният съд е отхвърлил това възражение, приемайки, че според задължителната практика на ВКС и с оглед преценката по чл. 114, ал. 3 ЗЗД, „когато деликтът съставлява престъпление от общ характер, то откриването на дееца е акт на прокуратурата или на ръководените от нея органи на досъдебното производство“, съответно то се

случва „в момента на първото привличане на обвиняем, тъй като в този момент компетентният държавен орган е приел, че са налице достатъчно доказателства за виновността на определено лице за извършване на престъпление от общ характер“. Цитирани са ред решения на върховната съдебна инстанция по наказателни дела.

Тази теза и ползващата я аргументация са неприемливи. Вярно е, че началният момент за вземания, произтичащи от непозволено увреждане е обусловен съгл. чл. 114, ал. 3 ЗЗД от откриването на дееца. Неправилно обаче въззивният съд е обвързал този момент с привличането на дееца като обвиняем. Макар и настоявайки, че се основава на задължителната практика на върховната инстанция, този съд е възпроизвел в акта си постановки от решения на ВКС, които не са част от нея. Същевременно е игнорирал обвързващата го по задължителен начин концепция относно прилагането на посочената разпоредба, заложената в акт на касационния съд, постановен при упражняване на тълкувателните неговии правомощия, а именно Тълкувателно решение № 5 от 05.04.2006 г. по т.д. № 5/2005 г. на ОСГК и ОСТК на ВКС. В съобразителната част на това решение по същество е утвърдено разбирането, че въпросът относно момента, от който деецът следва да се счита открит е фактически въпрос, изискващ конкретна преценка и разрешаване във всеки конкретен случай с оглед на неговите специфики. Недвусмислено е утвърдена правилността на разбирането, че когато деецът е известен, давността започва да тече от момента на извършване на деликта, като „не е необходимо авторството и деянието да се установяват по някакъв специален ред“ и „дори деянието да е престъпление, давността тече от момента на извършването, а не от влизане в сила на присъдата, с която се установява престъпния му характер“. Още по-малко възможно е от гледище на това непогрешимо разбиране началният момент на давността да се обвърже по задължителен и общоважим начин с привличането на лицето като обвиняем, дори и за случаите, когато извършените противоправни действия, довели до имуществена и/или неимуществена вреда и техния автор са известни на увреденото лице от един предходен момент, както е в настоящия случай. Присвоителните действия на Н. Г. по отношение на имущество на СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ са станали известни на гражданския ищец още през м. август 2010 г., когато е приключил основният, предприет от [община] вътрешен одит на учебното заведение, като на 17.08.2010 г. директорът му е представил становище по предварителния одитен доклад, в който буквално е отразено, че одитът е установил причинена вреда на бюджета на СОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ по вина на счетоводителя на учебното заведение в общ размер на 44 832,41 лв, включващи присвояване на парични средства от каса и банка и издаване на фалшиви фактури. Отражено е и това, че по време на одита счетоводителят на учебното заведение (Н. Г. по същото време) е внесъл в касата на учебното заведение 23 000 лева с ПКО № 91 от 13.08.2010 г. Именно поради установените при извършения одит нарушения и злоупотреби с бюджетни средства на училището Н. Г. е била уволнена от заеманата длъжност на счетоводител в СОУ „Св. св. Кирил и Методий“ със заповед № 0593 от 16.08.2010 г. Уведомени са били и органите на прокуратурата. Впоследствие извършената допълнителна финансова проверка, обхванала по-голям период, в рамките на която е установен пълния размер на неправомерно завишените от Г. разходи на училището, е приключила с доклад от 21.03.2011 г. Този доклад е бил връчен на директора на училището в срока по чл. 17, ал. 2 ЗДФИ. На 19.12.2011 г. е било образувано и наказателното производство срещу Н. Г. с оглед на престъпление по чл. 202 НК.

При това положение лишено от рационална обоснованост е всяко твърдение, че Г. е станала известна на гражданския ищец като автор на оцетилите го присвоителни действия едва при привличането ѝ като обвиняема в наказателното производство, случило се едва през 2017 г. Аргументите, с които въззивният съд е отрекъл възможността моментът на откриването на дееца да предшества във времето момента на повдигане и предявяване на обвинение, са лишени от легитимност, като по същество изключват възможността едно лице да бъде идентифицирано като извършител на деликт, за да се започне процес за реализиране на гражданската му отговорност, ако извършеното от него деяние не носи и характеристиките на престъпление. Когато деянието освен деликт, представлява и престъпление, моментът на привличането на дееца като обвиняем може да е меродавен, ако при извършването на деянието самоличността на автора му не е ясна, съответно когато е необходимо за идентифицирането на това лице да се събира информация наред с тази, необходима за изясняване на останалите обстоятелства относно престъплението, свързани с мястото, времето и механизма на извършването му.

Несподелим е и аргументът на въззивния съд, свързан с възможностите на пострадалия за ефективна правна защита. Тези възможности не са ограничени единствено до наказателното производство (съотв. до съдебната негова фаза), а могат пълноценно да бъдат реализирани и по общия исков ред – пред гражданския съд по реда на ГПК.

Що се касае до поредицата от актове на ВКС по наказателни дела, цитирани във въззивното решение, съдържащите се в тях постановки механично са трансплантирани в него, като е пренебрегнат факта, че всички те третираат проблеми на гражданския иск в наказателни производства, водени с оглед на престъпления по чл. 255 НК и съответно са подчинени на спецификите на престъпленията по този текст от материалния закон, свързани с техния субект в контекста и на дадените с ТР № 4/2016 г. по т.д. № 4/2015 г. на ОСНК на ВКС разяснения.

Поради изложеното и доколкото в случая гражданският иск е предявен след като е бил вече погасен по давност и възражение за това е противопоставено в законния срок, въззивният съд е бил длъжен да съобрази и да приложи последиците на института. Като не го е сторил, този съд е постановил подлежащ на отмяна акт. Искът на СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ срещу Н. К. Г. за обезщетяване на имуществени вреди от престъплението по чл. 202 НК следва да бъде отхвърлен като погасен по давност.

Безпредметно е обсъждането на съдържащото се в касационната жалба искане за присъждане на направените от Г. пред настоящата инстанция разноски, доколкото доказателства за действително направени от нея такива разноски не са ангажирани.

Водим от изложеното, Върховният касационен съд, трето наказателно отделение

Р Е Ш И:

ОТМЕНЯ решение № 44 от 14.10.2021 г. по ВНОХД № 192/2021 г. на Видинския окръжен съд, включително в частта за разноските.

ОТХВЪРЛЯ гражданският иск, предявен от СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ срещу Н. К. Г. за обезщетяване на имуществени вреди от престъплението по чл.

202, ал. 2, т. 1 вр. ал. 1, т. 1 вр. чл. 201 вр. чл. 26, ал. 1 НК, заедно със законната лихва върху тази сума, считано от 16.08.2010 г. до окончателното изплащане.

Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1. 2.